

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2008. október 22.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!**

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-l kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítóknak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén:**

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladattípus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négyenél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a feladatait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség**.

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrál-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Műveleti sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4-6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2-3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők föltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik. Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és tartalmak pontszámának is meg kell egyeznie. Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (Pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetéseknel – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elemnél a „vagy” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.
1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.
0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7-8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4-6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2-3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is és értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2-3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4-5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (**3** és **4**) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni!
8. Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért **összesített vizsgapontszámot!** Ha az összesített vizsgapontszám nem egész szám, akkor 0,5-re végződő eredménynél nem

kell kerekíteni, 0,5 alatt lefelé, 0,5 fölött pedig felfelé kell kerekíteni! (Pl.: 27,5 pont: nem kell kerekíteni, 27,3 = 27 pont, 27,7 = 28 pont.)

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért – korábban esetleg már kerekített – pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. Rövid választ igénylő feladatok
1) Augustus politikája (Összesen 3 pont.)

- a) köztársaság *vagy* res publica (0,5 pont)
 b) principatus *vagy* principátus (0,5 pont)
 c) (Julius) Caesar meggyilkolása *vagy* a (Julius) Caesar elleni merénylet (1 pont)
(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)
 d) Év: Kr.e. 31 (0,5 pont)
 Helyszín: Actium (0,5 pont)
(Csak helyesen írt nevek fogadhatók el.)

2) Angol rendiség (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a)
 1) (Rendi) parlament, *vagy* (rendi) országgyűlés
 2) főpapok (püspökök, apátok) *vagy* főpapság
 3) városok
 b) személyesen *vagy* a király személyes meghívójával
 c) Kétkamarás
 d) XIII. század

3) Hunyadi Mátyás külpolitikája (Összesen 3 pont.)

- a) A török ellen szövetségesként tudhatta maga mögött; *vagy* A török elleni ütközőállammá vált a fejedelemség; *vagy* Mátyás úgy folytathatta nyugati külpolitikáját, hogy kevésbé kellett tartania a töröktől; *vagy* Növelte befolyását a térségben. (0,5 pont) *(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)*
 b) Moldva (2. számú téglalap) (0,5 pont)
 Havasalföld (5. számú téglalap) (0,5 pont)
 c) A német-római császári cím megszerzése *vagy* III. Frigyes kiszorítása, befolyásának csökkentése *vagy* új birodalmi súlypont létrehozása. (0,5 pont)
 d) 1458-1490 (1 pont)

4) Felvilágosodás (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1789
 b) Fogalom: társadalmi szerződés; *vagy* népfenség; *vagy* népszuverenitás
 Személy: Rousseau
 c) VI. *vagy* VI. és XV.
 d) Montesquieu
 e) Pl.: II. (Nagy) Frigyes, Mária Terézia, II. József, II. Lipót, II. (Nagy) Katalin
(Csak helyesen írt nevek fogadhatók el.)

5) XVIII. századi magyar társadalom (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a) betelepítés *vagy* szervezett betelepítés
 b) III. Károly *(VI. Károly is elfogadható.)*
 c) 1. szlovák
 2. német *vagy* sváb
 3. szerb *vagy* rác

6) Napóleon (Összesen 3 pont.)

- a) Oroszország (0,5 pont)
 b) bécsi kongresszus (0,5 pont)
 c) Metternich (0,5 pont)
-

- d) restauráció (1 pont)
 e) Waterloo (0,5 pont)
(Csak helyesen írt nevek fogadhatók el.)

7) Dualizmus (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) torziós inga: Eötvös Lóránd
 telefonközpont: Puskás Tivadar
 Operaház: Ybl Miklós
 Parlament: Steindl Imre
 villanymozdony: Kandó Kálmán
 Halászbástya: Schulek Frigyes

b) Földalatti (vasút)

c) Millennium

8) II. világháború (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) város neve: Sztálingrád
 b) Helyszín: Normandia
 Időpont: 1944. június
 c) Időpont: 1945. május
 d) Egyesült Államok, Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország
(Csak mind a négy hatalom felsorolása és helyes megnevezése esetén jár a 0,5 pont.)
 e) Roosevelt

9) Művelődési viszonyok Horthy idején (Összesen 5 pont.)

- a) Klebelsberg Kunó (1 pont)
 b) a trianoni békére (0,5 pont)
 c) Pl.: népiskolák építése *vagy* népiskolai törvény, *vagy* tantermek létesítése, *vagy* az állami költségvetés nagy arányban támogatott iskolai célokat. (1 pont) *(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)*
 d) Pl. vallási nevelés; hazafias nevelés; keresztény erkölcs közvetítése; katonai nevelés (Elemenként 0,5 pont.) *(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)*
 e) numerus clausus (1 pont)
 f) zsidók *vagy* zsidóság (0,5 pont)

10) A Rákosi-korszak gazdasága (Elemenként 1 pont, összesen 5 pont.)

- a) tervgazdálkodás *vagy* tervutasításos gazdaságpolitika
 b) államosítás *vagy* szocializálás
 c) a kulákokra *vagy* gazdagparasztoakra *vagy* nagygazdáokra
 d) beszolgáltatási *vagy* terménybeszolgáltatási
 e) Rákosi Mátyás

11) Mai demográfiai problémák (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

- a) Magyarország: 3. ábra
 Kenya: 1. ábra
 b) Térség neve: Kelet-Ázsia
 Ok: javultak az egészségügyi viszonyok, *vagy* javultak az élelmezési körülmények *vagy* beindult a modernizáció *(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)*
 c) nyugdíjbiztosítási rendszer *vagy* nyugellátás *vagy* nyugdíj
 d) gazdasági fellendülés *vagy* „gazdasági csoda” *vagy* munkaerőhiány *vagy* a jövedelmi különbségek *(Minden hasonló értelmű válasz elfogadható.)*

12) Önkormányzati választások (Elemenként 0,5 pont összesen 3 pont.)

Állítás	Igaz	Hamis
a) A helyi népszavazás kiírása a polgármester hatáskörébe tartozik.		X
b) A települési önkormányzat köteles gondoskodni a középiskolai képzésről.		X
c) A helyi képviselőtestület üléséről ki lehet zárni a nyilvánosságot.	X	
d) A helyi önkormányzatokról szóló jogszabályt a kormány hozta 1990-ben.		X
e) A polgármester nem tagja a képviselő-testületnek.		X
f) A polgármester fizetését a képviselő-testület állapítja meg.	X	

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. feladat Az ókori Spárta (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó az ókori Spárta társadalmi és gazdasági jellegzetességeinek bemutatására összpontosít, elemzi a fő sajátosságokat. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, bemutatja az ókori Spárta elzárkózó, katonai jellegét.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Spárta a Peloponnészoszi-félszigeten fekszik (megemlítheti a Taügetosz hegységet, az Eurótasz folyót, Lakóniát), és tisztában van azzal, hogy a Kr.e. IV. század előtti időszokról van szó.	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. társadalom, állam, hadsereg, elzárkózás), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. dór, polisz, helóta, militarizmus).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: bemutatja a spártai társadalom fő csoportjait, belső hierarchiáját, tisztségviselőit, intézményeit, és megállapítja, hogy a társadalomnak csak kis része volt teljes jogú polgár vagy a társadalom arisztokratikus jellegű volt. T Pl.: rögzíti, hogy Spárta elzárkózó katoná állam volt, a mindennapi életet is ennek rendelték alá (katonai nevelés, krüpteia, az állam rendelkezett a gyerekek felett), és rávilágít, hogy a gazdaságban az egyenlőség fenntartására, a vagyonszerzés megakadályozására törekedtek (kereskedelem és utazás nehézségei, vaspénz, azonos parcellák).	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában feltárja a spártai társadalom kialakulásának, sajátosságainak okait, és vázolja a Spártára gyakorolt fontosabb hatásait. T Pl.: bemutatja, hogy a spártai társadalom szerkezetének kialakulásában szerepet játszott a dór hódítás, és megállapítja, hogy a helóták nagy számbeli fölénye is közrejátszott a katonai szemlélet megszületésében. T Pl.: utal a spártai társadalom csoportjainak jogállására, és megállapítja, hogy ezek milyen gazdasági szerepet játszottak Spárta életében. T Pl.: érzékelteti, hogy a társadalom katonai szemlélete elősegítette az állam megerősödését, és megállapítja, hogy ez ugyanakkor más poliszokkal való összetűzéshez, hatalmi harchoz is vezetett.	0-8

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

14. feladat Az Oszmán Birodalom*(hosszú)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó az Oszmán Birodalom felemelkedésének bemutatására összpontosít, ismerteti a terjeszkedés fő sajátosságait.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a felemelkedést segítő tényezőket, vázolja ezek eltérő jellegét (katonai, gazdasági, politikai, földrajzi, emberi tényezők).</p> <p>A vizsgázó bemutatja a terjeszkedés fő lépéseit, vázolja ezek hátterét.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy az Oszmán Birodalom Kisázsziából terjeszkedett, megnevezi a hódítás fontosabb térségeit (pl. Balkán-félsziget, tengerszorosok vidéke) és a fontosabb ütközetek helyszíneit (pl. Rigómező, Nikápoly, Bizánc), tisztában van azzal, hogy a birodalom a XIV-XV. században alakult ki, ismeri a terjeszkedés legfontosabb dátumait (pl. 1389, 1396, 1453).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. hódítás, birodalom, hadsereg, vallás).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait (pl. janicsár, szpáhi, Korán, despotizmus, fanatizmus).</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a hódítások Kisázsziából indultak, és megállapítja a terjeszkedés fő irányait.</p> <p>T Pl.: bemutatja a hadsereg jellegzetességeit, és megállapítja, hogy az oszmán hadsereg létszámban és szervezettségben felülmúlta az európai seregeket.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy az oszmán uralkodók igyekeztek elkerülni a trónharcokat, és rávilágít, hogy a központosított hatalom segítette a birodalom terjeszkedését.</p> <p>T Pl.: vázolja a keresztény országok közötti együttműködés hiányát és vallási megosztottságát, rámutat az iszlám vallás terjeszkedést elősegítő szerepére.</p>	0-10

Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában feltárja az Oszmán Birodalom felemelkedésének okait, és vázolja az eltérő tényezők szerepét, háttérét.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy az Oszmán Birodalom a tengerszorosok elfoglalásával jelentős stratégiai előnyre tett szert, és megállapítja, hogy a birodalom terjeszkedését a balkáni népek megosztottsága segítette vagy a Magyar Királyság térhódítása is segítette.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a hadsereg hatékonyságában fontos szerepet játszott az iszlám vallás, és megállapítja, hogy a vallás segített a meghódított térségek irányításában, egybentartásában is.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a birodalom felemelkedését segítette az oszmánok rugalmassága, nyitottsága és megállapítja, hogy az oszmán hódítás első két évszázada sok civilizációs előnnyel is járt vagy megállapítja, hogy az államapparátus és a közigazgatás hatékonyan működött.</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy a szultáni hatalom despotizmusát és a terjeszkedést elősegítette, hogy a szultáni hatalomnak nem voltak ellensúlyai, és megállapítja, hogy a sikerekben egyes szultánok határozottsága, rátermettsége is szerepe játszott (I. Bajazid, II. Mohamed).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

15. A liberalizmus és a konzervativizmus (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a XIX. századi liberalizmus és konzervativizmus jellegzetességeinek bemutatására összpontosít.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, feltárja a két eszme néhány különbségét.</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy mindkét eszme Európa nyugati felében született, és tisztában van azzal, hogy keletkezésük a XVIII-XIX. századhoz kapcsolódik.</p>	0-4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. felvilágosodás, eszme, szabadság, egyén, közösség, család, vallás, erkölcs), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. hagyomány, konzervatív, liberális, egyenjogúság, szabadelvű, választójog, reform).</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: bemutatja a XIX. századi liberális eszme fő elemeit (az egyén fontos szerepe, a tolerancia, az egyenjogúság hangsúlyozása, az állam háttérbe szorulása), és megállapítja, hogy a liberalizmus alapja a szabadságeszmény.</p> <p>T Pl.: bemutatja a XIX. századi konzervatív eszme fő elemeit (az állam, a vallás, a hagyományok és a közösség meghatározó szerepe, az egyenjogúság elutasítása), és rávilágít, hogy a konzervativizmus óvatossá a változásokkal kapcsolatban.</p>	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában feltárja a két eszme kialakulásának hátterét, és vázolja egymásra gyakorolt hatásukat.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a liberalizmus kialakulása összefüggött a kor társadalmi változásaival, és megállapítja, hogy a forradalmi mozgalmak segítették terjedését.</p> <p>T Pl.: feltárja, hogy a konzervativizmus a forradalmi, liberális eszmék terjedésének ellensúlyozásaképpen alakult ki, és megállapítja, hogy a konzervatív eszme a kor nagyhatalmi politikájának is alapját képezte (Szent Szövetség).</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy mindkét eszme alapelveinek kialakulása összefüggött az ipari forradalom gazdaság-és társadalomalakító tényezőivel, és megállapítja, hogy ezért ezen eszmék meghatározói lettek a XIX. századi pártrendszerek megszületésének.</p>	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

16. feladat A New Deal*(hosszú)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a New Deal bemutatására összpontosít, ismerteti a válságkezelő program fő elemeit.</p> <p>A vizsgázó bemutatja a világgazdasági válság jelenségét, vázolja a New Deal társadalmi, politikai hátterét.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be az intézkedések okait, rámutat a fontosabb következményekre.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8

<p>Tájékozódás térben és időben</p>	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a New Deal az Egyesült Államokhoz köthető, és tisztában van azzal, hogy a nagy gazdasági válság 1929-ben, New Yorkból indult el, jellemzően 1933-ig tartott.</p>	<p>0-4</p>
<p>Szaknyelv alkalmazása</p>	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. válság, bank, ipar, mezőgazdaság, gazdaságpolitika, kormány, elnök).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait (pl. túltermelés, tőzsde, válságkezelés, New Deal, munkanélküliség, farmer).</p>	<p>0-6</p>
<p>Források használata</p>	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a nagy gazdasági válság az Egyesült Államokból indult, és megállapítja, hogy a válság a világ nagy részén hatott.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a válság leküzdésében Rooseveltnél fontos szerepet játszott, és megállapítja, hogy a gazdaságpolitikai bizalom helyreállítása a válságkezelő program része volt.</p> <p>T Pl.: megállapítja, hogy a válság egyszerre, több területen hatott (pénzügyi, mezőgazdasági, ipari), és rávilágít, hogy társadalmi következményei is súlyosak voltak.</p> <p>T Pl.: bemutatja New Deal fontosabb intézkedéseit, és megállapítja, hogy az intézkedések elérték a kívánt célt.</p>	<p>0-10</p>
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó válaszában feltárja a válságkezelő program bevezetése mögött húzódó okokat, szándékokat, és vázolja a New Deal hatását, eredményeit.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a nagy gazdasági válság pénzügyi válsággal indult, majd túltermelési válsággá válik, és megállapítja, hogy a válság az állami beavatkozás következtében szűnt meg.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a válságkezelésben gazdasági és politikai módszerek egyaránt szerepet játszottak, és megállapítja, hogy a bizalom helyreállításával sikerült a demokratikus kereteket is megerősíteni.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a New Deal elfogadtatásában, a válság leküzdésében a politikai kommunikáció is nagy szerepet játszott, és megállapítja, hogy a válság európai interpretációja egyes országokban diktatúra kifejlődéséhez vezetett vagy megállapítja, hogy ez a korszak technikai lehetőségeivel szorosan összefüggött (rádió).</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy a válságkezelő program széleskörű vitát és érdeklődést váltott ki az Egyesült Államokban, és megállapítja, hogy a New Deal eredményei az elnök személyes tekintélyének megerősödését is jelentették (Rooseveltnél többszöri újraválasztása).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p>	<p>0-12</p>

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

17. feladat A honfoglaló magyarok*(rövid)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a honfoglaló magyarok életmódjának bemutatására összpontosít, elemzi a magyarok világról alkotott felfogását. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, bemutatja az életmód nomád jellegét.	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a honfoglalás feltételezhetően a IX. század végén történt, és tisztában van azzal, hogy a honfoglalás előtt Etelközben éltek a magyarok, majd a Kárpát-medencét vették birtokukba (895).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. vándorlás, életmód, gazdálkodás, harcmódor), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. nomád, jurta, visszacsapó íj, téli szállás, életfa, sámán, táltos).	0-4
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: bemutatja a honfoglaló magyarok életmódjának félnomád jellegét, és megállapítja, hogy lakhelyük, hadviselésük, öltözködésük, is a sztyeppe nomád szokásait tükrözték. T Pl.: rögzíti, hogy a honfoglalók hitvilága a sámánizmus volt, és rávilágít, hogy a világról alkotott képük erősen kötődött a természethez .	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó válaszában feltárja a honfoglalók életmódjára ható tényezőket, és vázolja a életmód hitvilágra gyakorolt hatását. T Pl.: bemutatja, hogy a nomád életforma szerepet játszott a magyarok új szállásterületeinek kialakításában, a honfoglalásban, és megállapítja, hogy a honfoglalás után válságba került a hagyományos nemzetségi társadalom is. T Pl.: feltárja, hogy a nomád életvitel szerepet játszott a sajátos magyar harcmódor kialakulásában (ló, íj), és megállapítja, hogy ez a harcmódor nagyban elősegítette a Kárpát-medence	0-8

	elfoglalását. T Pl.: érzékelteti, hogy a magyarok életmódját a más népekkel való találkozások és együttélések is erősen formálták, és megállapítja, hogy a honfoglalás utáni hatások következtében a nomád életforma lassan háttérbe szorult.	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

18. feladat A török kiűzése*(hosszú)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó a török kiűzésének bemutatására összpontosít, ismerteti a török kiűzésének jellemző körülményeit. A válasz lényegre törően mutatja be a török kiűzést elősegítő tényezőket, vázolja nemzetközi összefüggéseit. A vizsgázó bemutatja a török kiűzésének fontosabb következményeit, vázolja hatásukat. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a török kiűzésének fontosabb földrajzi vonatkozásait, (pl. Bécs, Buda, Karlóca), megemlíti, hogy a Duna mentén folytak a jelentősebb ütközetek, tisztában van azzal, hogy a török kiűzése a XVII. század végén történt, megemlíti a fontosabb események évét (pl. 1686, 1699).	0-4
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Használja az általános fogalmakat (pl. háború, béke, szövetség, szerződés, ostrom). T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait (pl. hódoltság, kuruc, ellenállási záradék, szabad királyválasztás, népsűrűség).	0-6
Források használata	M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból. T Pl.: bemutatja a török kiűzésének főbb lépéseit, és megállapítja, hogy a háború elviselhetetlen terheket rótt a lakosságra. T Pl.: bemutatja, hogy a török kiűzésében jórészt császári alakulatok és szövetségesei vettek részt, és megállapítja, hogy Thököly kuruc katonái török szövetségben harcoltak. T Pl.: bemutatja, hogy a Habsburgok saját hódításuknak tekintették a visszafoglalt területeket, és megállapítja, hogy a magyar rendeket lemondatták a szabad királyválasztás jogáról és az Aranybulla ellenállási záradékáról. T Pl.: vázolja, hogy a török uralom, majd az állandósuló harcok	0-10

	súlyos demográfiai következménnyel jártak, és megállapítja, hogy a pusztulás mértéke területenként eltérő volt.	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában feltárja a török kiűzésének körülményeit, meghatározó összefüggéseit, és vázolja a háború jellemző következményeit.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a török kiűzésében szerepet játszott az Oszmán Birodalom hanyatlása, belső válsága, és megállapítja, hogy ennek felismerése elősegítette a nyugati katonai összefogást.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a Szent Liga létrehozásában jelentős szerepe volt a pápának, és megállapítja, hogy a háború sorsa nagymértékben függött a francia-Habsburg viszony alakulásától.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a császári seregek sikereiben közrejátszottak a kor tehetséges hadvezérei is (Savoyai Jenő) vagy bemutatja a háború hadszervezeti és pénzügyi hátterét, és megállapítja, hogy a török kiűzése átrendezte a régóta fennálló európai hatalmi állapotokat.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy Magyarország és Erdély a Habsburg Birodalom fennhatósága alá került, és megállapítja, hogy a császári seregek fosztogatásai, a Habsburg politika intézkedései újabb Habsburg-ellenes megmozdulás alapjait jelentették.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését</p>	0-12
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A feladatban elérhető összpontszám		48
Elérhető vizsgapontszám		16

19. feladat Széchenyi István eszmerendszere (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó Széchenyi István eszmerendszerének bemutatására összpontosít, elemzi az eszmerendszer sajátosságait.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggésekre utal, bemutatja a Széchenyi gondolkodására ható tényezőket.</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Széchenyi István tevékenysége Magyarországhoz és a Habsburg Birodalomhoz kapcsolható, a tárgyalt korszak az 1830-as, '40-es évek kora.</p>	0-4

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. reform, nemzet, nemesség, jobbágyság), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. hitel, polgári átalakulás, arisztokrácia).</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy Széchenyi felismerte a reformok útjában álló tényezőket (a hitelrendszer fejletlensége, a jobbágyság helyzete, nemzetiségi kérdés), és megállapítja, hogy Széchenyi a polgári átalakulás híve volt.</p> <p>T Pl.: a vizsgázó rögzíti, hogy Széchenyi mellett mások is megfogalmazták reform elképzeléseiket, és megemlíti, hogy Széchenyi a Béccsel való jó viszony fenntartására törekedett.</p>	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában feltárja a Széchenyi gondolkodására ható tényezőket, és válaszolja, ezek hogyan befolyásolták tevékenységét.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy Széchenyi családi háttere, arisztokrata származása, neveltetése is hatottak gondolkodására, és megállapítja, hogy személyes élményei és felismerései is erősítették reformtörekvéseit (külföldi utak, angliai tapasztalatok).</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy Széchenyi gondolkodását befolyásolta Magyarország helye a birodalomban, és rámutat, hogy ez reform elképzeléseire is hatott (félelem a forradalomtól, a tömegek szerepétől; a nemzetiségek szerepének eltérő megítélése).</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy Széchenyi eszmerendszerének kialakulásában szerepet játszottak vitái, és megállapítja, hogy a reformkori közélet lehetőséget adott gondolatainak széles körű elterjedéséhez.</p>	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizgapontszám		7

20. feladat A Habsburgok és a magyar rendek*(hosszú)*

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a Habsburgok és a magyar rendek viszonyának alakulására összpontosít, válaszában elemzi a viszony változásainak okait.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a két fél kapcsolatváltozásának körülményeit, megvilágítja az események hátterét.</p> <p>A vizsgázó feltárja a Habsburg politika mozgatórugóit, a magyar rendek törekvéseit, rávilágít a korszak meghatározó eseményeire.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy Magyarország része volt a Habsburg Birodalomnak, <i>vagy</i> megemlíti a két fél kapcsolatát meghatározó események helyszíneit (pl. Pozsony, Bécs), és tisztában van a legfontosabb eseményekkel (pl. osztrák örökösödési háború, 1740-48, ill. hétéves háború, 1756-63), tudja, mikor uralkodott Mária Terézia és II. József (1740-80, 1780-90).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. reform, birodalom, kormány, törvény, háború, rendelet).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait (pl. kompromisszum, Pragmatica Sanctio, felvilágosodás, felvilágosult abszolutizmus, rendek, kiváltság).</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: kiemeli, hogy III. Károly megerősítette a rendek jogait, és vázolja, hogy Bécs a magyarokkal való jó viszony kialakításában volt érdekelt.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy Mária Terézia folytatta apja politikáját, és megállapítja, hogy háborúiban a magyar rendek segítségére szorult.</p> <p>T Pl.: rávilágít arra, hogy a korszak uralkodói abszolutisztikus módszerekkel uralkodtak, és megállapítja, hogy céljuk a birodalom gazdasági-politikai erejének és egységének fenntartása volt.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy II. József a felvilágosodás szellemében kívánt uralkodni, és megállapítja, hogy módszerei és intézkedései tiltakozást váltottak ki, <i>vagy</i> a magyar rendekkel a viszonyt II. Lipót próbálta javítani.</p>	0-10

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a Habsburg Birodalom és Magyarország viszonyában bekövetkezett változások okait, bemutatja a változások politikai-katonai hátterét.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a szatmári béke kompromisszumos jellege segítette a viszony normalizálását, és megállapítja, hogy a Habsburg Birodalom egységének, katonai-gazdasági erejének megőrzése, modernizációja fontos hosszú távú uralkodói cél volt.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a Habsburgok együttműködési készségét örökösödési problémák is ösztönözték, és megállapítja, hogy a magyar rendek csak jogaik, kiváltságaik megerősítése fejében fogadták el a nőági örökösödést.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a külpolitikai helyzet (osztrák örökösödési háború) erősítette a két fél viszonyának javulását, s rávilágít arra, hogy a magyar rendek támogatása mögött egyfelől ismét kiváltságaik megerősítése állt, másfelől a katonai védelem és közös katonai fellépés, amely az 1722/23-ban megkötött Pragmatica Sanctióból is következett.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a felvilágosodás eszméi hatottak az uralkodók elképzeléseire, és megállapítja, hogy a viszony javulásában, ill. romlásában fontos szerepet játszottak az egyes uralkodók személyes tulajdonságai, módszerei.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését</p>	<p>0-12</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	<p>0-8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>

21. feladat Károlyi Mihály

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
<p>Feladatmegértés</p>	<p>A vizsgázó fogalmazásában a Károlyi-korszak nehézségeinek bemutatására összpontosít, konkrét példái jól illusztrálják a polgári demokratikus rendszer konszolidációjának sikertelenségét. A válasz a témára vonatkozó tényeket, összefüggéseket, adatokat alkalmaz.</p> <p>A válasz feltárja a demokratikus átalakulási kísérlet jellegzetességeit, bemutatja a nehézségek eltérő jellegét (gazdasági, társadalmi, bel-és külpolitikai).</p>	<p>0-4</p>

Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi</p> <p>T Rögzíti, hogy Károlyi tevékenysége az Osztrák-Magyar Monarchiához és Magyarországhoz köthető, tisztában van a Károlyihoz kapcsolódó fontosabb eseményekkel (pl. 1918 okt. 31., 1918. nov. 3., 1919. márc. 21.).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános, és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T A vizsgázó használja a következő általános fogalmakat (pl. világháború, béke, fegyverszünet, reform, nemzetiség, békekonferencia), illetve helyesen alkalmazza a témához kapcsolódó szakkifejezéseket (pl. őszirózsás forradalom, ultimátum, leszerelés, pacifizmus, wilsonizmus).</p>	0-4
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy Károlyi rendszere komoly (gazdasági, társadalmi, belpolitikai, külpolitikai) problémákkal találkozott, és megállapítja, hogy ezek okozták a polgári demokrácia bukását.</p> <p>T Pl.: rávilágít arra, hogy Károlyi Mihály érzekelte a reformok szükségességét, bízott a demokratikus átalakításban, és megállapítja, hogy a belpolitikai viszonyok, a szélsőségek megjelenése nem kedveztek elképzeléseinek.</p>	0-6
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó válaszában feltárja Károlyi rendszerének bukását okozó tényezőket és történelmi hátterüket, vázolja egymásra gyakorolt hatásukat, következményüket.</p> <p>T Pl.: rögzíti, hogy a háborús vereség vagy a helytelen intézkedések előidézték a hadsereg felbomlását, nehezzé tették a katonai védekezést, és megállapítja, hogy az antant követelései (Vix-jegyzék), az új utódállamok támadásai hozzájárultak a történelmi Magyarország széteséséhez, s Károlyi rendszerének bukásához <i>vagy</i> megállapítja, hogy Károlyi tevékenységét viták övezték.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy külpolitikai támogatás hiányában Károlyi egyénisége (pacifizmusa, liberális, demokratikus szellemisége) nem segítette a katonai fellépést, és megállapítja, hogy a radikálisabb megoldásokat szorgalmazó szélsőséges politikusok népszerűsége egyre nőtt.</p> <p>T Pl.: érzékelteti, hogy a belpolitikai problémák (földosztás hiánya, gazdasági nehézségek, nemzetiségek elszakadása, a kommunisták megjelenése) túl soknak bizonyultak, és megállapítja, hogy ezek hozzájárultak Károlyi lemondásához, a kommunisták hatalomátvételéhez.</p>	0-8
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A feladatban elérhető összpontszám		28
Elérhető vizsgapontszám		7

22. feladat A magyar holokauszt (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó a magyarországi holokauszt bemutatására összpontosít, ismerteti jellegzetességeit.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a holokausztot előidéző tényezőket, vázolja e tényezők eltérő jellegét (külpolitikai, belpolitikai, társadalmi, emberi tényezők).</p> <p>A vizsgázó bemutatja a holokauszt bekövetkeztének előzményeit, vázolja történelmi hátterét, összefüggéseit.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti, hogy a holokauszt Európában történt (pl. Németország, Lengyelország, Magyarország), megemlíti Auschwitz nevét, és tisztában van azzal, hogy a holokauszt a második világháború időszakához kapcsolható, megemlíti a magyarországi zsidóság elleni intézkedések jellemző dátumait (pl. 1938, 1939, 1941, 1944).</p>	0-4
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen használja az általános és a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Használja az általános fogalmakat (pl. háború, népiirtás, törvény, terror).</p> <p>T Szakszerűen használja a téma történelmi fogalmait (pl. zsidótörvények, holokauszt, munkaszolgálat, antiszemitizmus, gettó, deportálás, nyilasok, koncentrációs tábor).</p>	0-6
Források használata	<p>M A vizsgázó válaszába beépíti a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le azokból.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a 30-as évek végére egyre nagyobb teret nyert a szélsőjobboldal, és megállapítja, hogy az antiszemitizmus a legfelső politikai vezetés szintjén is jellemző volt.</p> <p>T Pl.: bemutatja a zsidótörvényeket, és megállapítja, hogy ezek célja a zsidóság társadalmi kirekesztése volt.</p> <p>T Pl.: rávilágít arra, hogy zsidóság elleni fellépés a második világháború idején (részben német hatásra) fokozódott, és észreveszi, hogy Horthy megakadályozza a budapesti zsidóság deportálását.</p> <p>T Pl.: vázolja, hogy a zsidóság elleni intézkedések „faji” alapon történtek, és megállapítja, hogy ezek végül a vidéki zsidóság deportálásához és a magyar zsidók nagy részének elpusztításához vezettek.</p>	0-10

<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó válaszában feltárja a magyar holokauszt előzményeit, vázolja magyarországi és nemzetközi hátterét, összefüggéseit.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a 30-as évek jobbratolódási folyamatában komoly szerepet játszott számos nemzetközi tényező (Hitler hatalomra jutása és a nürnbergi törvények), és megállapítja, hogy ezek közvetlen hatást gyakoroltak a magyar közgondolkodásra és a törvényhozásra.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a német megszállást követően pecsételődött meg a zsidóság sorsa, és megállapítja, hogy Szálasi hatalomra jutásával a budapesti zsidóság elpusztítása is megkezdődött.</p> <p>T Pl.: bemutatja, hogy a zsidóság szervezett kirekesztése és elpusztítása német hatásra és irányítással, onnan átvett módszerekkel történt, és megállapítja, hogy a magyar társadalom egyes csoportjainak támogatása (csendőrség, lakosság egy része), a polgári lakosság félelme, passzivitása, közönye is nagyban hozzájárult a hazai zsidóság tragédiájához.</p> <p>T Pl.: megemlíti, hogy a háborús körülmények és a német katonai kudarcok csak fokozták a magyar zsidóság elleni radikális fellépést, és utal arra, hogy voltak zsidómentő kezdeményezések és akciók is.</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését</p>	<p>0-12</p>
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkézségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	<p>0-8</p>
<p>A feladatban elérhető összpontszám</p>		<p>48</p>
<p>Elérhető vizsgapontszám</p>		<p>16</p>